

פרשת **בְּהַעֲלֹתָךְ**

צורה מעשה אמת – בהעלאתך

ובנה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל – מה לארון ולמנוחה?

השבת נקרא בפרשת **בהעלאתך**, ששמה ומהותה נגזרים מהציווי לאהרן הכהן, "**בהעלאתך** את הנרות...", מצווה העוסקת בהעלאת אורה של המנוחה שבמשכן. פרשת בהעלותך היא לכאורה חלק מספר **במדבר** אך מפתיע לגלות שלפי התלמוד, פרשתנו מורכבת למעשה משלשה חלקים שכל אחד מהם שייך לספר אחר. בפרשתנו נכללת פרשיה מיוחדת במינה שזכתה לסימונים ייחודיים על גבי יריעת הקלף, לפניה ולאחריה. הפרשיה הנחשבת כספר בפני עצמו, מורכבת משני פסוקים בלבד: "ויהי **בנסע** הארון ויאמר משה קומה ה' ונפצו אִבְיָדֶיךָ וְיִנְסוּ מִשְׁנָאִיךָ מִפְּנֶיךָ: **ובנה** יאמר **שובה** ה' רבבות אלפי ישראל", כאשר לפניהם, וגם אחריהם מסומנת אות נ' הפוכה. מהי החשיבות הגדולה הטמונה בשני הפסוקים הנ"ל, ובפעולות הנסיעה והמנוחה (חניה) עד כדי כך שהם נחשבים לספר בפני עצמו? ובעצם, מה לארון הברית ולמנוחה? ובהתחשב בכך שהשורש של **מנוחה** הוא **נ.ו.ח.**, מדוע נכתב **ובנה** במקום **ובנוחו**, כפי שהיה נכון לכתוב, לכאורה?

המופע הראשון בתורה של שורש **המנוחה (נ.ו.ח.)** לנגזרותיו, נמצא ביום השישי לבריאה, לאחר בריאת האדם "ויקח ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם וַיִּנְחֵהוּ בֶגֶן עֵדֶן לְעִבְדָהּ וּלְשִׁמְרָהּ". ברור שכונת הכתוב במילה "**וינחהו**" אינה **למנוחה**, שהרי מטרת ה**נחתו** היתה "**לעבדה ולשמרה**" דווקא, פעילות ההפוכה ל**מנוחה**, לכאורה. המופע הראשון במשמעות ברורה של **מנוחה**, מצוי בברכת יעקב ליששכר, "**ויבא מנוחה** כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לקבל ויהי למס **עבד**". אך גם כאן מצויה סתירה לכאורה, בין שאיפתו של יששכר למנוחה ובין התוצאה, "ויהי למס **עבד**". האם **עבד** או **במנוחה**? אם נמשיך לחפש לפי סדר כרונולוגי, נגלה מאוחר יותר, בעשרת הדברות, את **המנוחה** הראשונה בבריאה, "כי ששית ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ... **וינח** ביום השביעי". האם קודם לכן לא היתה מנוחה?

חשוב להבין שתנועה מתמדת, ריבוי ושינוי, הם מאפיינים משמעותיים מאוד של עולם הבריאה. על דרך פנימיות, הנברא הראשון הוא הזמן, "**בראשית** ברא אֱלֹקִים". ברוחניות אין מגבלות של זמן ומקום, ובריאת העולם הגשמי החלה ב"צמצום", בהצבת גבולות של זמן ומקום. "שעון הזמן" הופעל כדי שהבריאה והעולם ינועו על ציר הזמן. כאשר אני חושב על הרגע הבא, הוא עדיין בגדר עתיד, תוך רגע הוא הופך להווה, ומייד מפנה את מקומו ונבלע בעבר. התנועה היא לא רק במימד הזמן, אלא גם בממדי המקום והמרחב. אין הכוונה לאדם בלבד או לבעלי החיים. גם הצומח גדל, ואפילו הדומם אינו דומם, כפי שהוא נראה ממבט ראשון. ואין הכוונה לחומרים אמורפיים כמו נוזלים או גזים, אלא ניקח לדוגמא, סלע יסוד מוצק ויציב שלא ניתן להזיזו ממקומו. לכאורה מדובר בחומר קשיח המצוי במנוחה מתמדת, אך לאמיתו של דבר הסלע מצוי בתנועה מתמדת, במסלולים שונים, בו זמנית. הוא משתתף בתנועה הסיבובית של כדור הארץ סביב עצמו במהירות שלמעלה מ-1600 קמ"ש (באיזור קו המשווה), בתנועתו של כדור הארץ מסביב לשמש (למעלה מ-100,000 קמ"ש), וגם בהתפשטותו של היקום. ואם לא די בכך, הסלע בנוי מפרודות שנפחן הכולל הוא אפסי, יחסית לנפחו של הסלע, והחלל העצום שבין פרודה לפרודה, תפוס כל הזמן ע"י מספר קטן של אלקטרונים המקיפים את גרעין הפרודה במהירות עצומה, ומצויים "בכל רגע, בכל מקום", בחלל המקיף את הגרעין.

תנועה מייצגת **חיות**, והעדר תנועה, את המוות. התנועה המאפיינת בעיקר את **החיות**, היא התנועה המחזורית, כפי שאנו מוצאים בספר יחזקאל בתיאור מעשה מרכבה, "**והחיות רצוא ושוב**". המחזור המוכר ביותר בגופנו הוא מחזור הדם המובע ע"י פעימותיו של הלב, ההתפשטות וההתכווצות וחוזר חלילה, זהו דופק החיים. גם הזמן כמו פועם, ומזריק לנו עוד מנת חיים, ועוד אחת... מהי אם כן **המנוחה**? לפעמים אנו רואים אדם שיושב לו על כורסה מבלי לזוז, אך ניכר עליו שמשהו לא נותן לו מנוח, ולעומתו אנו נתקלים באדם הפועל במרץ ובזריזות, ואף על פי כן, הוא נראה לנו הרבה יותר נינוח מזה שיושב לו ללא נוע. כיצד אם כן, נוכל להגדיר **מנוחה**? אולי כדאי שנגדיר קודם לכן מהי תנועה.

ולימדנו חז"ל, ש"הרוצה לשאת אישה יבדוק ב**אחיה**", כלומר שניתן ללמוד על אופייה ומידותיה של הכלה המוצעת לשידוך, מצפיה באחיה. באותה מידה, בחינתם של שורשים אחים לשורש **נ.ו.ע.**, עשויים ללמד אותנו על מאפיינים משותפים. נסתפק לשם כך בשני שורשים הפותחים באותיות 'נ.ו.' השורש **נ.ו.ד.** - עניינו תנועה מתמדת, נדודים, כפי שאנו מוצאים במופע הראשון, בקללתו של קין "**נע ונד** תהיה בארץ". האות **דלת** החותמת את השורש, כמו מרמזת על כך שאינו מסוגל לשבת במקום אחד ותוך פרק זמן קצר נושא עיניו אל ה**דלת**, לצאת לנדודיו. השורש **נ.ו.ס.** - עניינו **מנוסה**, בריחה מגורם מאיים, אל מקום שעשוי לשמש כמקלט. אנו רואים זאת אצל לוט כאשר הקב"ה הופך את סדום ועמורה. לוט החושש לנפשו, מבקש **שצער** לא תיפגע, "הנה נא העיר הזאת קרבה **לנוס שמה** והיא מצער אַמְלִטָה נָא שְׁמָה". שורש זה מופיע גם בהתייחסות לערי המקלט לרוצחים בשגגה, "תהינה שש הערים האלה למקלט **לנוס שמה** כל מכה נפש בְּשִׁגְגָה". שורש זה הנחתם באות **סמך**, כמו בא לרמוז על שני מאפיינים: **סמך** היא האות הסתומה ביותר, ובכך מייצגת סגירות, ללא פרצות, בדומה לחומת העיר שנועדה להגן על יושביה מפני האויבים הצרים עליה. פן נוסף עליו מרמזת ה**סמך** היא בעובדה שהנָס אל מקום מסויים, מקוה למצוא שם תמיכה ו**סמך** מפני הגורם המאיים עליו.

האות הראשונה בשורש **נ.ו.ע.** היא האות **נ'**, ובמילוי - **נו**. פשר המילה **נון** הוא דג, ומכיוון שדגי הנהרות והנחלים מצויים כל הזמן בתנועה מתמדת, אף אם הם נראים "מקובעים" במקומם, הדבר מו מרמז על קשר הקיים בין האות **נ'** לבין תנועה ומנוחה, ששורשיהן פותחים באות **נ' (נ.ו.ע. ו-נ.ו.ח.)**. אחת מהשיטות שניתן ללמוד באמצעותן על המאפיינים

הפנימיים המוטבעים באות כלשהי, היא לחפש אחר המילה הראשונה בתורה, הפותחת באותה האות. ואם נחפש בהתאם, בעבור האות **נו**, נגלה את המילה **נפש**, "וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יִשְׂרָאֵל הַמַּיִם שְׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה". ובמקרה שלנו הדבר כמו בא לרמז שהתנועה החיצונית לסוגיה, קשורה אל ה**נפש**, ומקורה בנפשו של האדם, הבאה לידי ביטוי באות האחרונה של השורש, כפי שניתן לראות בשתי הדוגמאות שלעיל (השורשים **נ.ו.ד** ו-**נ.ו.ס**).

לא קשה להבין שהשורש **נ.ו.ע** מייצג את התנועה הכללית, החיצונית הניכרת ונרגשת ע"י העין, הבוחנת את השינוי במיקומו של הגוף הנע לאורך הזמן. ניתן לייחס זאת גם ליכולתה המופלאה של העין לנוע לכל הכיוונים. אך לא די בכך, העין נגררת בדרך כלל ונעה בעקבות העצמים והגופים המתנועעים לפניה. היא עוקבת אחר המתרחש, ולכן תנועתה אינה יזומה בדרך כלל, אלא נובעת מגרוי חיצוני. לכן מזהירה אותנו התורה להיזהר מלהיגרר אחר מראה העינים, "וְלֹא תִתּוֹרֵי אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם". ניתן לראות שהשימוש לשורש **נ.ו.ע** במקרא, הוא בדרך כלל בעל קונוטציה שלילית ומיוחס לתנועה שמקורה בגורם חיצוני. במשל יותם, בו מתבקש הזית למלוך על שאר העצים, הוא משיב להם בתמיהה, "הֲחִדְלֹתִי אֶת דְּשָׁנִי אֲשֶׁר בִּי וְכַבְדִּי אֶלְהִים וְהִלַּכְתִּי לְנוֹעַ עַל הָעֵצִים?!", כלומר שהוא אינו מוצא לנכון, להשגיח על האחרים ולהגיב על מעשיהם. וכן בישעיהו, כאשר נודע לאחז מלך יהודה שמלך ארם חבר למלך ישראל והם מתכוונים לעלות למלחמה בירושלים, "וַיֵּנַע לְבָבוֹ וּלְבָב עַמּוֹ כְּנוֹעַ עֲצֵי יַעַר מִפְּנֵי רוּחַ". **התנועה** מייצגת פה את עליית הדופק הלא רצונית, בשל הפחד מהתוצאות, כמו במשל המתאר את **תנועת** העצים בגין הסערה.

מהי אם כן **המנוחה**? מכיוון שהשורש שלה, אף הוא פותח באותיות **נו**, האם גם הוא קשור ל**תנועה**? על דרך הפשט, ניתן להשיב שאכן הוא קשור ל**תנועה**, אך על דרך השלילה, כי **מנוחה** היא בעצם העדר **תנועה**. אך מכיוון ש"**מנוחה נכונה**" היא משהו שאנו מבקשים בעבור נשמות של נפטרים, ולא בעבור משהו שחפץ בחיים, עלינו לבחון את האפשרות של דו-קיום בין **תנועה** ובין **מנוחה**. כפי שהוזכר לעיל, השורש **נ.ו.ח** אינו משמש רק בעבור **מנוחה** כפשוטה, אלא גם במשמעות של **להניח**. ה**נחה** היא פעולה הכרוכה ב**תנועה** שמלמעלה למטה, כמו שאנו מוצאים בפסוק "וַיִּקַּח ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם וַיִּנְחֵהוּ בְּגֵן עֵדֶן", או בפסוק המתייחס לירידת מי המבול, והתיבה על גביהם עד אשר "**וַתִּנַּח הַתֵּבָה**... על הָרִי אֲרָרָט". פעולה זו של ה**נחה** כמו מסתיימת בהפסקת ה**תנועה**, בכך שהעצם המונח, כמו נח לו על גבי המצע החדש. ומה לה**נחה** ול**מנוחה**? קשר זה ניתן לגלות במצוות השביתה בשבת, "לְמַעַן יִנוּחַ שׂוֹרְךָ וְחִמְרְךָ". אצל הבהמה, ה**מנוחה** מורגשת כאשר היא רובצת, כאשר בטנה מונחת על גבי הקרקע, כמתואר בברכת יעקב ליששכר (על דרך המשל), "יִשְׂשַׁכֵּר חֲמֹר גָּרַם לְרַבֵּץ בֵּין הַמְשֻׁפְּתִים: וַיֵּרָא מְנַחָה כִּי טוֹב וְאֶת הָאָרֶץ כִּי נַעֲמָה". הנפש הבהמית מחפשת **מנוחה**, להוריד את עצמה כמה שיותר נמוך, אל הארציות החומרית, ובכך כמו לפרוק את העול הרחני.

ומהי מנוחה על דרך פנימיות? בנבואתו של ישעיהו אנו מוצאים תיאור של המצב באחרית הימים כאשר יקום מלך המשיח, "וַיֵּצֵא חֲטָר מְגֹעַ יֶשְׁעֵי וַיִּנְצֹר מִשְׂרָשְׁוֹי יַפְרָה". וכיצד אמור אותו ילוד אשה לפעול בהצלחה מול כל בני אנוש באותו הדור הקשה, לקרבם ולפעול לתיקונם? התשובה לכך פשוטה, "**וַיְנַחֵהוּ** עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֲכָמָה וּבִינָה... רוּחַ דַּעַת וַיִּרְאֵת ה'". ומה יהיה הקו המנחה שלו? "וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו וְשִׁפּוּט וְלֹא לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ", כי אם, "וַתְּרִיחוּ בְּיָרְאֵת ה'". יהיה אצלו מעין גלאי רחני, המאפשר לו "לרחרח" ולגלות אצל כל אחד את הטעון תיקון, גלאי שהבסיס לפעולתו הוא "בְּיָרְאֵת ה'", רצון פשוט, לאמץ את רצונו של הקב"ה ולפעול על פי ראייה אלוקית (**יָרָא=רָאָה**). אך מה לנו ולמלך המשיח?

כיצד יכולים אנו לבוא לידי **מנוחה**? כאשר **נפשו** של האדם מצויה בהתרוצצות, כאשר האדם נקרע בין מגמות שונות, הבאות מרצונות שונים ומנוגדים, קשה לומר שהוא מצוי ב**מנוחה**. האיבר המשקף יותר מכל, את התנועעויות המחזוריות אצל האדם הוא ה**לב**, הרגיש והחם, הדואג והירא, הנע מכיוון אחד למשנהו עד כדי תזזית. **כעור כְּנָגֵד הַלֵּב**, נתן לנו הקב"ה איבר נוסף, קר ומחושב, שאינו בנוי על תנועה פיזית, את ה**מח** החושב. כאשר ה**מח** מאמץ לעצמו מטרה אחת, מטרה שתהיה משותפת לכל המשימות שתיוולדנה ממנה, תימנע כל ההתרוצצות המיותרת, והמבחן לגבי ביצועה של פעולה זו או אחרת כרגע, יהיה עד כמה ישרת ביצועה של הפעולה את המטרה הראשית, והאם זו הפעולה בעדיפות הראשונה ברגע זה, כדי להשיג את אותה המטרה. וכיצד יגלה האדם מהי המטרה הייחודית לו? התשובה לכך פשוטה, אמץ לעצמך את רצון הבורא, ופעל בהתאם. ואז ניתן לדעת בכל עת, על פי התורה שקיבלנו, מה נכון לעשות וכיצד לפעול. ואז, ניתן לפעול בזריזות מצד אחד, אך עדיין במנוחה, מצד שני. זוכים למימוש של "**וַיְנַחֵהוּ** עָלָיו רוּחַ ה'", השפעה רוחנית, הממשיכה ויורדת גם מן ה**מח** אל ה**לב**, שהופך להיות שקט יותר.

כעת ניתן להבין את פשר המילים שבפסוק "**וַיְנַחֵהוּ** יֹאמֶר **שׁוֹבָה** ה' רַבְבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל". המילה **וַיְנַחֵהוּ** כמו רומזת לכך, שניתן להגיע אל ה**מנוחה** האמיתית כאשר מעורב בכך השורש **נ.ח.ה** מלשון **נָחָה**, כאשר ה**מח** מנחה את ה**לב** בכיוון ברור חסר סטיות וזיגזוגים. ואז, גם ה**רצוא**, ה**ריצה** הכרוכה באותו **רצון**, וגם ה**שוב**, שיעשה ב**שׁוֹבָה** ו**נחת**, שניהם ייעשו ב**מנוחה**, כאשר כל מחזור כזה, אכן יש בו חזרה לאותה נקודה לכאורה, אך יותר גבוה, כמו בספיראלה, שכל סיבוב שבה, מלמטה למעלה, גבוה מקודמו. "**בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרֹת**", עלייה רוחנית של ה**נר** שלך (**נר** - ראשי תיבות של **נפש רוח**).

דבר חסידות

אדמו"ר הרש"ב כותב באחד ממכתביו: אהוב את הביקורת (של האחרים עליך), כי היא תעמיד אותך על הגובה האמיתי. (על פי "היום יום", בשם אדמו"ר הרש"ב)

שבת שלום ומבורך

ח / ח / ח / ח

אם ברצונך לקבל את הגיליון במייל או במסרון, אנא פנה אל hhananme@gmail.com או לטלפון 052-569-9691.